

دانشگاه تربیت معلم
دانشکده ادبیات و علوم انسانی

پایان نامه
جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته مطالعات زنان (گرایش حقوق زن در اسلام)

عنوان

جرائم منافی عفت و نقش معاینات و یافته‌های پزشکی قانونی در اثبات آن

استاد راهنما
دکتر جمشید جعفر پور

استادان مشاور
آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی، دکتر فرهاد رضوانی اردستانی

دانشجو
فرشته مهره

شهریورماه ۱۳۸۸

تقدیم به همسر فداکار، عزیز و مهربانم

که فلسفه تفکرش چون فانوسی روشن کننده راهم بوده و در لحظه های

حساس زندگی همیشه در کنارم بوده و راهنما و مشوق خوبی

برای کسب موفقیت‌های بیشتر و بهتر تحصیلیم بوده است.

تقدیم به پدر و مادر عزیز و فداکارم

که در همه مراحل زندگی پشتیبان و همراهم بوده اند.

به نام خدا

ضمن شکر بیکران به درگاه احدیت وظیفه خود میدانم مراتب سپاس فراوان خود را از:

استاد راهنما: جناب آقای دکتر جمشید جعفر پور

اساتید مشاور: آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی

دکتر فرهاد رضوانی اردستانی

که مرا در تدوین پایان نامه یاری نموده اند تقدیم نمایم.

چکیده:

جرایم منافی عفت به جهت تعرض به حیات مادی و معنوی انسانها از اهمیت خاصی برخوردار است، در راستای مبارزه با این جرایم جامع بودن ادله اثبات نقش بسزایی ایفا می نماید.

در قانون مجازات اسلامی اثبات بعضی از جرایم منافی عفت به دلایل خاص قانونی منوط شده است. چنانچه آن دلایل خاص وجود نداشته باشد عمل منافی عفت ارتكابی قابل اثبات نخواهد بود وجود این روش سبب میشود تا در بسیاری موارد بزه ارتكابی قابل اثبات نباشد زیرا تحصیل دلایل مورد نظر قانونگذار یا به سهولت امکان نمی یابد یا اساساً امکانپذیر نیست در نتیجه حقوق قربانیان جرم و شکات خصوصی در جرایم منافی عفت تضییع می گردد و جامعه نیز در معرض ارتكاب جرایم مهم منكراتی قرار می گیرد در این پایان نامه سعی شده است نقش پزشکی قانونی به عنوان یکی از ادله اثبات جرائم منافی عفت استفاده شود که می تواند کمک شایانی به تشخیص این جرایم نماید با استفاده از منابع فقهی مورد تأکید قرار گیرد.

واژگان کلیدی: جرم، دلیل، ادله اثبات، جرم منافی عفت، پزشکی قانونی.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات

۳	بیان مسئله
۸	پرسشها و فرضیه ها
۹	پیشینه پژوهش
۱۲	روش پژوهش
۱۲	متغیرهای دخیل در پژوهش
۱۳	قلمرو پژوهش
۱۴	ضرورت و اهمیت پژوهش
۱۶	سازمان دهی پژوهش

فصل دوم: جرم و مجازات

۱۷	گفتار اول: حقوق و ضرورت آن در جامعه
۱۹	گفتار دوم: جرم و مجازات
۲۰	گفتار سوم: هدف و فلسفه مجازات از دیدگاه اسلام
۲۳	گفتار چهارم: جرائم منافی عفت
۲۶	مبحث اول: زنا
۲۷	مبحث دوم: لواط
۲۸	گفتار پنجم: ادله اثبات دعوی جزایی
۳۲	مبحث اول: ادله خاص اثبات جرائم منافی عفت
۳۳	مبحث دوم: نقد و بررسی دلایل اثبات جرائم
۳۸	مبحث سوم: نتیجه

فصل سوم: پزشکی قانونی

- گفتار اول: تعریف پزشکی قانونی..... ۴۱
- مبحث اول: تاریخچه پزشکی قانونی..... ۴۲
- مبحث دوم: پزشکی قانونی در ایران..... ۴۶
- گفتار دوم: وظایف و روشهای اجرای پزشکی قانونی..... ۴۹
- مبحث اول: روشهای اجرای پزشکی قانونی..... ۴۹
- مبحث دوم: وظایف قضایی پزشکی قانونی..... ۵۰
- مبحث سوم: کارهای پزشکی قانونی..... ۵۱
- گفتار سوم: مسائل جنسی در پزشکی قانونی..... ۵۳
- مبحث اول: جرائم جنسی..... ۵۳
- مبحث دوم: منافیات عفت..... ۵۴
- گفتار چهارم: بررسی میزان و شیوع جرائم جنسی..... ۵۵
- مبحث اول مراجعین زن ارجاع شده به پزشکی قانونی..... ۵۵
- مبحث دوم: بررسی روسپیگری و بی مبالاتی جنسی..... ۵۶
- مبحث سوم: بررسی جرائم جنسی در استان مازندران..... ۵۷

فصل چهارم: ادله اثبات دعوی

- گفتار اول: کلیات ناظر به ادله اثبات دعوی کیفری..... ۵۸
- مبحث اول: جرائم منافی عفت و ادله اثبات آن..... ۵۸
- گفتار دوم: دلیل و اهمیت آن در امور کیفری..... ۶۰
- مبحث اول: مفهوم دلیل و ارزش اثباتی آن..... ۶۱
- مبحث دوم: حصری نبودن دلیل..... ۶۵

۷۰.....	مبحث سوم: انواع دلایل.....
۷۳.....	گفتار دوم: ارزش قضایی کارشناسی پزشکی قانونی.....
۷۳.....	مبحث اول: مبنای کارشناسی.....
۸۴.....	مبحث دوم: منابع کارشناسی.....
۹۲.....	گفتار سوم: علم قاضی و کارشناسی پزشکی قانونی.....
۹۴.....	مبحث اول : جایگاه علم قاضی در فقه.....
۹۵.....	مبحث دوم: علم قاضی از سه طریق حاصل می شود.....
۱۰۱.....	گفتار چهارم: رجوع به کارشناسی.....
۱۰۷.....	گفتار پنجم: بررسی نظرات فقهای اهل سنت (علم قاضی).....
۱۰۹.....	گفتار ششم: بررسی ادله اثبات دعوی در آیین یهود.....
۱۱۰.....	گفتار هفتم: بررسی ادله اثبات دعوی در کشور مصر و سوریه و فرانسه.....
۱۱۲.....	گفتار هشتم: نظرات فقهاء.....
۱۱۶.....	نتیجه گیری.....
۱۱۹.....	پیشنهادات.....
۱۲۲.....	منابع.....

فصل اول

کلیات

چکیده:

جرایم منافی عفت و نقش معاینات و یافته های پزشکی قانونی در اثبات آن
جرایم منافی عفت به جهت تعرض به حیات مادی و معنوی انسانها از اهمیت خاصی برخوردار است،
در راستای مبارزه با این جرایم جامع بودن ادله اثبات نقش بسزایی ایفا می نماید.
در قانون مجازات اسلامی برای اثبات بعضی از جرایم منافی عفت به وجود دلایل خاص قانونی منوط
شده است.

چنانچه آن دلایل خاص وجود نداشته باشد عمل منافی عفت ارتكابی قابل اثبات نخواهد بود وجود
این روش سبب میشود تا در بسیاری موارد بزه ارتكابی قابل اثبات نباشد زیرا تحصیل دلایل مورد نظر
قانونگذار یا به سهولت امکان نمی یابد یا اساساً امکانپذیر نیست در نتیجه حقوق قربانیان جرم و
شکات خصوصی در جرایم منافی عفت تضییع می گردد و جامعه نیز در معرض ارتكاب جرایم مهم
منكراتی قرار می گیرد در این پایان نامه سعی شده است از پزشکی قانونی به عنوان یکی از ادله اثبات
دعوی استفاده شود که می تواند کمک شایانی به تشخیص این جرایم نماید .

واژگان کلیدی: جرم دلیل ادله اثبات جرم منافی عفت پزشکی قانونی

بیان مسئله:

با نگاهی گذرا به گذشته دادرسی و آراء اندیشمندان فقه و حقوق در زمینه بحث جرم، اعمال زات، بررسی شخصیت متهم و غیره پی خواهیم برد که به علت فقدان وسایل جرم یابی و عدم توسعه علوم جنائی برای حل و فصل دعوی و رفع نزاع و خصومت از راههای غیرمطمئن استفاده می شده است. نتیجه استفاده و بهره گیری از اینگونه راهها موجب می گردید تا دادرسی بر پایه شک و تردید و بدون نیل به یقین قضائی خاتمه یابد. بنابراین بسیاری از افراد ناکرده بزه به مجازات ناحق محکوم و تبهکاران و جنایتکاران با مهارت و تردستی خاصی نقشه های شیطانی خود را انجام داده و پس از دستگیری نیز به گونه ای اظهار بیگناهی نموده و تبرئه می شدند.

همگام با تحولات وسیع قرن ۱۸ تحقیقات جنائی نیز در مسیر توسعه و تکامل قرار گرفت. در پی انقلاب صنعتی و هجوم مردم به شهرها میزان جرم و جنایت روند رو به رشدی داشت و کم کم نهادهای قضایی جهان که در راه جستجوی حقیقت قرنهای مختلفی را پیموده بودند توجه خود را به روشهای علوم تجربی پایه گذاری شده معطوف نمودند.

به طوری که می دانیم در تاریخ تحول حقوق جزا مجازاتهای قدیم دسته جمعی و خشن و همراه با استبدادهای قاضی بود آیین دادرسی وجود نداشت و زمانی که اقرار به عنوان بهترین دلیل شناخته شد روش تحقیقات تفتیشی معمول شد. از آن پس تحقیقات و محاکمات سری و بدون حضور وکیل مدافع انجام می گرفت. در اروپای قرون وسطی و مدتهای مدیدی پس از آن اخذ اقرار از متهم همراه با شکنجه بود و متهمی که گرفتار بازجویی می شد به سختی جان سالم به در می برد. در این دوره سیستم ادله حاکم بود و برخلاف امروز دلایل جنبه موضوعیت داشت نه طریقت. نهضت علم گرایی در قرن ۱۹ وارد عرصه تحقیقات دادرسی شد و با پیشرفت سریع علوم و تکنولوژی و پیدایش مکتب تحقیقی ایتالیا استفاده از ابزارهای نوین کشف جرم در کنار ادله اثبات کلاسیک (شهادت، اقرار،...) بتدریج در کشورهای مختلف متداول شد. امروزه کاربرد روشهای علمی در دستگاههای قضایی کشورهای

پیشرفته رواج مطلق یافته و عدم استفاده از روشهای علمی در کشف جرائم مورد انتقاد قرار می گیرد. این سؤال می تواند تبیین گردد که آیا تغییر و تحول در نظام پزشکی قانونی می تواند در کشف جرائم و شناسایی مجرمین مؤثر باشد؟ البته کشف علمی جرائم و جمع آوری وسایل و دستگیری و تعقیب مجرمان به لحاظ صنعتی شدن جوامع و گسترش شهرنشینی کار بسیار دشواری می باشد و غالباً جنایتکاران با سوء استفاده از پیشرفتهای علمی و صنعتی جنایات خود را مخفی می نمایند و یا ظاهر اعمال خود را طوری ترتیب می دهند که کمتر مورد سوء ظن قرار گیرند. در چنین شرایطی لازم است علوم جرم یابی و کارشناسی پزشکی قانونی روز به روز گسترش یابد و با روشهای نوین علمی با بزه کاران مبارزه شود. در قرن اخیر ترقیات عظیم و شگرف دانش بشری امکانات وسیعی در تمام شاخه ها و رشته ها برای نیل به حقیقت در اختیار حقوق و دستگاه قضا گذاشته است. بکارگیری علوم پزشکی و رشته های وابسته به آن در خدمت قانون و تحقیقات قضایی را پزشکی قانونی نامند که استفاده از آن موجب هر چه سریع تر شدن اجزای عدالت می گردد. پزشکی قانونی از جمله رشته های مورد نیاز کشور می باشد که در امر کشف جرائم به ویژه تحقیقات جنائی حائز اهمیت می باشد و در حل و فصل معضلات کمک رسان مقامات قضائی است این سازمان با استفاده از آخرین ابزار و علوم روز راه و مسیر صدور حکم را برای قاضی و یا مرجع صدور رأی هموار می کند.

بنابراین استفاده از فنآوری و دستاوردهای علمی روز از ضرورتهای نظام قضایی ماست و استفاده نکردن از فن آوری جدید و امکانات و فرصتهایی که این فن آوری جدید به عنوان دستاوردهای علمی و فنی امروز برای بشریت به ارمغان آورده است خطائی است که قابل چشم پوشی نیست، چرا که ما در جهانی زندگی می کنیم که استفاده از فن آوری و روشهای نوین علمی توانایی بشر را در حل معضلات و مسائل مبتلا به جامعه افزایش داده است.

پزشکی قانونی در شکل نوین خود در ایران حدود ۹ دهه پیش "دهه ۱۳۰۰ هجری شمسی" پیش فعالیت خود را به صورت اداره وابسته به وزارت دادگستری آن زمان آغاز نمود که متعاقب آن با توسعه روشهای کشف جرم و گسترش دایره فعالیتهای خود به اداره کل تبدیل گردید در سال ۱۳۷۲ به

صورت مستقل به سازمان پزشکی قانونی تبدیل گردید و در حال حاضر این سازمان از مهمترین و تخصصی ترین مرجع اخذ نظرات کارشناسی علمی در مورد پرونده های ارجاعی قضائی می باشد. توجه به این نکته مهم ضروری است که هنگام ظهور دین مبین اسلام احکام جامعی درباره مباحث گوناگون پزشکی قانونی از یک ضربه ساده تا جراحات کشنده از تجاوز جنسی تا ابوت و... بطور مبسوطی سخن به میان آمده به نحوی که هیچ مسأله ای در طب قانونی باقی نمی ماند که در فقه اسلامی از آن بحث نشده باشد. با تلفیق مباحث مربوط به پزشکی قانونی در فقه اسلامی با آخرین یافته های علمی و آزمایشگاهی می توان به اهمیت این رشته طبی در شریعت اسلامی پی برد. هم اکنون غالب افکار و تصوراتی که ما نسبت به جرم، مجرم و مجازات داریم به دورانهای بسیار قدیم جامعه بشری تعلق دارد و متأسفانه در این قسمتها هنوز تحولی اساسی در فکر و احساس بشری روی نداده است و مجازاتهایی که امروزه اجرا می شود تنها حافظ منافع و ارزشهایی است که ماهیت وجودی آنها دستخوش تغییر شده و اهمیت آنها از ارزشهای برجسته دیگری متأسفانه مورد توجه کافی قرار نگرفته اند به مراتب کمتر است.

سؤالی که مطرح می شود این است که مقنن برای اثبات جرائم حدی به کدامیک از سیستمهای ادله قانونی یا ادله معنوی^۱ معتقد است.

به عبارتی دیگر جرائم حدی طریقت دارند یا موضوعیت. به نظر می رسد از آنجا که ارتکاب جرائم مستوجب حد که فاقد جنبه حق الناسی می باشند تخطی فرد از قواعد اخلاقی است و رابطه بنده با خدای خویش را تیره و کدر می سازد لذا تا آنجاییکه جنبه بظاهر و تظاهر پیدا نکرده است باید در اثبات آن قائل به سیستم ادله قانونی بود یعنی به همان دلایلی که شارع آن را احصاء نموده اکتفا شود. به همین جهت در اثبات جرائم حدی که موجب تعرض به حق الناس نمی شود صرفاً با اقرار و بنیه حکم صادر می شود زیرا بنده با اعتراف به گناه خویش و اجرای حد می خواهد تیرگی ایجاد شده در

^۱ ادله قانونی: ارزش دلایل به همان میزان است که در قانون ذکر شده و در سیستم ادله معنوی، دلیل وقتی دارای ارزش است که قاضی را به اقناع وجدانی و قلبی برساند.

روابط خویش و خداوند را بزداید. اما در بینة از آن جهت که ارتکاب عمل مستوجب حد، در منظر شهود عادل خود دلیلی بر تظاهر به فسق و فجور بود می تواند موجب اشاعه عمل حرام گردد به همین دلیل شارع اثبات زنا، لواط و مساحقه را صرفاً با بینة و اقرار ممکن دانسته است. همچنین استحباب منع فرد از اقرار در باب حدود می رساند که شارع می خواسته تا حد ممکن، توبه موجب بازگشت خطاکار به سوی او باشد نه اجرای حد. البته نکته بسیار مهم و ظریفی وجود دارد که اگر در اثبات جرائم حدی شبهه ای در تحقق ارکان مادی یا معنوی جرم ایجاد شود باید مطابق قاعده "تدرء الحدود بالشبهات"^۲ به نفع متهم حد ساقط گردد.

جرائم منافی عفت به جهت تعرض به حیات مادی و معنوی انسانها از اهمیت خاصی برخوردار است و در راستای مبارزه با این جرائم جامع بودن ادله اثبات نقش بسزایی ایفا می نماید. بنابراین هم اندیشی صاحب نظران فقهی و حقوقی و پزشکی قانونی و ارائه راهکارهایی نسبت به موضوع مطروحه می تواند مفید واقع گردد.

^۲. موسوی بجنوردی، سید محمد: «قواعد فقهیه»، ص: ۱۱۹.

پرسشها و فرضیه [ها]:

پژوهش حاضر درصدد پاسخ به این پرسش است که:

معاینات و یافته های پزشکی قانونی چه نقشی در تشخیص دقیق جرائم منافی عفت برای مرجع قضایی دارد؟ البته در دل این پرسش، پرسشهای دیگری قابل طرح می باشد.

۱- در قانون جزایی ایران جرائم منافی عفت کدامند و چه مجازاتهایی به آنها اختصاص یافته است؟

۲- معاینات و یافته های پزشکی قانونی در جرائم منافی عفت در صدور حکم چگونه نقش آفرینی می کنند؟

فرضیه ای که در مقام پاسخ پرسش اصلی به آزمون نهاده می شود، بدین ترتیب است:

یافته های پزشکی قانونی تشخیص و کشف جرائم منافی عفت را تسهیل و تدفین می کنند.

پیشینه پژوهش:

در باب جرائم منافی عفت و نقش معاینات و یافته های پزشکی قانونی منابع گوناگونی به رشته تحریر در آمده است یکی از منابع قابل توجه کتاب پزشکی قانونی نگاشته دکتر فرامرز گودرزی میباشد^۳ که به شرح مختصری از تاریخچه پزشکی قانونی در دوره های مختلف و همچنین کشورهای مختلف پرداخته است نگارنده بیان نموده که پزشکی قانونی در ایران در عصر مدها، هخامنشیان و اشکانیان و ساسانیان نیز وجود داشته است. "همچنین در دوره های اسلامی تا انقلاب مشروطه در ایران از قوانین فقهی اسلامی در موارد حقوقی و جزائی استفاده می شد، تشکیل وزارت عدلیه پس از مشروطه و استفاده از تحصیلات کرده های رشته حقوق در وزارتخانه وجود پزشکان قانونی موظف را در کنار دادگاهها و دادرها ضروری ساخت".

در فصل ۶ کتاب مسائل جنسی در پزشکی قانونی به طور مبسوطی بیان گردیده، بطوریکه از علائم و شواهد موجود به راحتی بتوان به جرائم منافی عفت پی برد. در بحث تجاوزات جنسی منظور از بحث درباره تجاوزات جنسی این نیست که افراد پلیس قضایی یا مقامات قضایی و انتظامی طرز تشخیص ازاله بکارت یا تجاوزات جنسی دیگر را بیاموزند، بلکه نظر اصلی بر آن است که با آگاهی کامل از ایندسته تبهکاران اجتماعی برای جلوگیری از اشاعه فساد و دستگیری جانیان و متجاوزین آمادگی لازم را داشته باشند و راه فرار اینگونه متخلفین را که هیچگاه حاضر به پذیرفتن گناه خود نیستند از هر حیث ببندند.

برای مثال تاریخ وقوع ازاله بکارت و قدیم بودن یا جدید بودن آن برای اثبات گناه یک مجرم اهمیت بسزایی دارد.

^۳. گودرزی فرامرز، پزشکی قانونی، ص: ۳۵-۴۵ و ص: ۵۵۳.

از دیگر منابع مهم در جرائم منافی عفت کتاب حقوق جزای عمومی نگاشته دکتر پرویز صناعی می‌باشد^۴ که در صفحه ۵۱ کتاب شئون اجتماعی حقوق جزا بررسی شده و لزوم مقررات جزایی همچنين حقوق جزا و نظام فرهنگی و اجتماعی در آن بحث شده در صفحه ۵۴ آمده "مقررات جزایی هر جامعه وسیله ای برای حفظ ماهیت و شکل موجود توزیع ارزشها میان گروهها و اعضای جامعه است قوانین اساسی و مدنی، حقوقی برای افراد به وجود می‌آورد به این ترتیب میتواند شکل و میزان بهره مندی افراد و گروهها را از ارزشهای اجتماعی تغییر دهد". و در فصل ۴ کتاب تاریخچه حقوق کیفری در ایران بررسی شده در این فصل جرائم دسته بندی شده و با توجه به میزان جرائم مجازاتهای آنها تعیین شده است.

منبع مورد توجه دیگر کتاب پزشکی قانونی نگاشته دکتر حسین صناعی زاده و همکاران می‌باشد که مسائل جنسی در پزشکی قانونی را به طور مبسوطی بیان نموده از جمله این مسائل ترمیم هایمن " پرده بکارت" از نظر قانون می‌باشد که ماده " ۶۴۷ قانون مجازات اسلامی" مجازات مرتکبین را بیان نموده در بیان این مسئله آمده است " با توجه به ماده قامونی فوق اگر عقد بر مبنای *Virgin* بودن " باکره بودن" دختر واقع گردد و شکایتی از جانب شوهر مطرح گردد زن به جرم تدلیس در نکاح و پزشک به عنوان معاونت در جرم تدلیس در نکاح مستوجب مجازات خواهند بود"^۵.

منبع مورد استفاده دیگر مقاله " اثبات جرائم منافی عفت از نگاهی دیگر" نگاشته دکتر محمود آخوندی میباشد که جرائم منافی عفت را تعریف نموده سپس بر طبق قانون مجازات اسلامی مجازات را تقسیم بندی نموده و جرائم مستلزم حد را ذکر نموده که عبارتند از " زنا، لواط، مساحقه، قوادی، و قذف سپس جرائم مستلزم تعزیر و مجازاتهای بازدارنده را بیان نموده و سپس فهرستی از این جرائم در قانون مجازات اسلامی آورده و در صفحه ۱۲۳ به نقد و بررسی دلایل اثبات جرائم پرداخته به طوریکه بیان شده " برای اثبات جرائم منافی عفت مستلزم حد روش دلایل قانونی حاکم می‌باشد اگر این دلایل

^۴. صناعی پرویز، حقوق جزای عمومی، ص: ۵۴، ۵۱.

^۵. صناعی زاده، حسین و همکاران، پزشکی قانونی، ص: ۳۳۳.

وجود نداشته باشد عمل ارتكابی قابل اثبات نخواهد بود این دلایل برای انواع جرائم منافی عفت مستلزم حد از " اقرار شهادت شهود و علم قاضی"^۶ منبع دیگر پایان نامه نگاشته خانم فاطمه آشوری می باشد که روشهای جدید پزشکی قانونی را در کشف علمی جرائم بررسی می نماید. وی ارزش کارشناسی پزشکی قانونی را در کشف کلیه جرائم بالا دانسته و آن را راهنمایی ارزنده برای قضات معرفی می نماید.^۷

^۶. آخوندی محمود، اثبات جرائم منافی عفت از نگاهی دیگر، فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان شماره ۲۲، ص: ۱۰۷.

^۷. آشوری، فاطمه، روشهای پزشکی قانونی در بخش علمی جرائم، (پایان نامه)، دانشگاه آزاد .